

نقش شخصیت تاریک و شکفتگی در دل‌زدگی زناشویی زوجین

زهرا شفیعی^{۱*} و امیر قمرانی^۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۱/۲۴

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۵/۲۰

چکیده

هدف این پژوهش بررسی نقش شخصیت تاریک و شکفتگی در پیش‌بینی دل‌زدگی زناشویی زوجین شهر اصفهان بود. روش پژوهش توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری شامل تمامی زوجین شهر اصفهان بود که تعداد ۱۰۶ زوج (۲۱۲ نفر) به شیوه تصادفی انتخاب و پرسش‌نامه دل‌زدگی زناشویی (پاینز، ۱۹۹۶)، شخصیت تاریک (جانسون و وبستر، ۲۰۱۰) و شکفتگی (دینره، ۲۰۰۸) را پاسخ دادند. بمنظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از رگرسیون چند متغیره (گام به گام) استفاده شد. نتایج رگرسیون گام به گام نشان دادند که از بین مولفه‌های شخصیت تاریک (خودشیفتگی، پسیکوپاتی و ماکیاولیستی)؛ مولفه خودشیفتگی و پس از آن متغیر شکفتگی، بیش‌ترین سهم را در پیش‌بینی دل‌زدگی جسمانی داشتند. همچنین، متغیر شکفتگی و نمره کل شخصیت تاریک (کل) بهترین پیش‌بینی کننده دل‌زدگی عاطفی بودند. در مورد دل‌زدگی روانی نیز شکفتگی و خودشیفتگی به ترتیب بیش‌ترین قدرت پیش‌بینی را دارا بودند. در مجموع، مشخص شد که می‌توان دل‌زدگی زناشویی زوجین را بر اساس ویژگی‌های شخصیتی آن‌ها تبیین کرد.

واژه‌های کلیدی: شخصیت تاریک، شکفتگی، دل‌زدگی زناشویی.

^۱ - دانشجوی کارشناسی ارشد مشاوره خانواده، گروه مشاوره، دانشگاه اصفهان.

^۲ - دکتری روان‌شناسی، استادیار گروه روان‌شناسی کودکان با نیازهای خاص، دانشگاه اصفهان.

*- نویسنده مسئول مقاله: z.shafiee2011@yahoo.com

پیشگفتار

دل‌زدگی در زوجین^۱ روندی تدریجی است که طی آن صمیمیت و عشق به تدریج کم رنگ می‌شود و به دنبال آن خستگی عمومی عارض می‌گردد. روی هم رفته، دل‌زدگی یک حالت خستگی و از پا افتادن جسمی، روانی و هیجانی است که نتیجه درگیری‌های طولانی مدت در موقعیت‌هایی است که افراد از نظر عاطفی و احساسی مطالبات زیادی دارند. چنین موقعیت‌هایی معمولاً به علت تفاوت‌های زیاد بین توقعات و واقعیت زوجین بروز می‌کند و مهم‌ترین توقع آن‌ها این است که چیزی بیابند که به زندگی‌شان معنا ببخشد (Pines, 1996). به نقل از Nazoktabar, Hosseini Dronkolaei & Babaei, 2016). در واقع، وقتی شخص در پاسخ به استرس مدت دار و درد و فشار جسمی، روانی و عاطفی، جدایی از کار و دیگر روابط معنی‌دار قرار می‌گیرد که نتیجه آن کاهش قدرت بهره‌وری است، دل‌زدگی عارض می‌شود (Gorkin, 2009). به نقل از Azmode, Motahari, Ahmadi, Behzadpur & 2012). در نتیجه بروز آشفتگی‌های روان‌شناختی بین زوجین، عشق و علاقه جای خود را به مشکلات روان‌شناختی، رابطه سرد و بی تفاوتی (طلاق عاطفی) و به تبع طلاق رسمی می‌دهد. به همین دلیل است که شیوع دل‌زدگی زناشویی در بین زوجین در حال افزایش بوده به گونه‌ای که در ۵۰ درصد از ازدواج‌های شکل گرفته با احساسات دل‌زدگی مواجه هستند (Pines, 1996).

از سوی دیگر، بررسی نظریه‌ها و مدل‌های مطرح شده در حوزه زناشویی روشن‌کننده این مهم‌اند که عواملی گوناگون بر پایداری و ناپایداری ازدواج اثر می‌گذارند. در این راستا پژوهش‌ها گویای آن است که تجربیات گذشته افراد، ویژگی‌های شخصیتی، علایق، نگرش‌ها و انتظارات می‌توانند در روابط میان فردی و بویژه در روابط زناشویی افراد تاثیرگذار باشد (Bonomi, Patrick, 2000). بنابراین، از جمله عواملی که می‌تواند بر روابط زوجین تاثیرگذار باشد، ویژگی‌های شخصیتی همسران است. بر اساس تعارف، شخصیت مجموعه‌ای از ویژگی‌های فردی است که دربرگیرنده الگوهای فکری، احساسی و رفتاری است (Pervin, Cervone & John, 2005). بتازگی پژوهش‌های روان‌شناختی توجه خود را به سازه شخصیت تاریک^۲ در مطالعات روان‌شناختی جلب کرده‌اند (Kaiser, LeBreton, & Hogan, 2015). این سازه از سه مولفه مرتبط، اما متفاوت (ماکیاویلیستی^۳، خودشیفتگی^۴ و پسیکوپاتی^۵) تشکیل شده است و همگی به استعمار، سردی عاطفی، دورویی، پرخاشگری و احساس مهم بودن اشاره دارد (Ardic & Ozsoy, 2016).

¹ - Couple burn out

² - Dark Personality

³ - Machiavellianism

⁴ - Narcissism

⁵ - Psychopathy

تیپ شخصیتی «ماکیاولی» از نوشته های «Nicola Machiavelli» برگرفته شده است که روابط بین فردی چندگانه و بدبینانه، خودمحوری، بی توجهی به اصول اخلاقی، تمایل به رفتارهای غیراخلاقی و نقض رفتارهای معمول، فریبکاری و فقدان احساس از مشخصه های این افراد است (Jones & Paulhus, 2009). اصطلاح خودشیفتگی که از افسانه یونانی ناریسیس گرفته شده است، با ویژگی هایی چون تکبر، خودخواهی، بزرگ‌نمایی، پرخاشگری، کمال گرایی، فقدان همدلی، احساس برتری در زمینه های هوش، ثروت، زیبایی و شهرت مشخص می‌شود (Campbell, Hoffman, Campbell, & Marchisio, 2010) و در نهایت، شخصیت پسیکوپات به Philippe Pinel باز می‌گردد که به عنوان بیمار روانی که رفتار خشونت آمیز تکانشی از خود بروز می‌دهد، اشاره دارد که انجام رفتارهای ضد اجتماعی، عدم احساس گناه و پشیمانی، قساوت و سنگ دلی، فقدان صمیمیت در روابط بین فردی و تمایل به گرفتن انتقام از جمله مشخصه های رفتاری شناخته شده در این افراد است (Buzina, 2012).

پژوهش‌های انجام گرفته گویای آن است که سازه شخصیت تاریک با بسیاری از مشکلات رفتاری و روان‌شناختی از جمله تمایل به مواد مخدر (Jonason, Koenig & Tost, 2010)، تکانشگری و هیجان‌خواهی (Crysel, Crosier & Webster, 2013)، رشد اخلاقی ضعیف (Campbell, Sumner, Schermer, Villani, Nguyen, Vickers, Vernon, 2009)، فحاشی و پرخاشگری (Sumner, Byers, Boochever, Park, 2012) فقدان همدلی (Wai & Tiliopoulos, 2012) رفتار قماربازی (Jones, 2013)، شرارت و تبهکاری (Baughman, Dearing, Giammarco, Vernon, 2012)، دروغ‌گویی و سردی عاطفی (Jonason, Webster, Schmitt, Li & Crysel, 2012) و سطوح پایین توافق پذیری و وجدان (Paulhus & Williams, 2002؛ Lee & Ashton, 2005) در ارتباط است (Ghamarani, Samadi, Taghinejad & Shamsi, 2015).

در مورد ارتباط بین صفات تاریک شخصیت و زندگی زناشویی مشخص شده است که شخصیت تاریک با خیانت به همسر (Brewer, Hunt, James & Abell, 2015)، سطوح پایینی از تعهد و صمیمیت در رابطه (Ali & Chamorro-Premuzic, 2010)، بدبینی و بی اعتمادی (Christie & Geis, 1970)، شرکای جنسی متعدد (Visser, Pozzebon, Bogaert & Ashton, 2010)، رفتار جنسی اجباری و رفتارهای خارج از چارچوب (McHoskey, 2001) و رضایت پایین از رابطه (Uysal, 2016) در ارتباط است.

از سوی دیگر، شکفتگی^۱ ترکیبی از بهزیستی روان‌شناختی، هیجانی و اجتماعی است که بتازگی مورد توجه رویکردهای مثبت نگر واقع شده است. پژوهش‌های انجام گرفته گویای آن است که افراد

¹ - Flourishing

شکوفای از احساسات مثبت، ثبات عاطفی، نشاط، خوش بینی، انعطاف پذیری، اعتماد به نفس، تعامل، شایستگی، معنا و روابط مثبت برخوردارند (Eraslan-Capan, 2016) که بر این اساس با تعریف سازمان بهداشت جهانی^۱ (WHO) از سلامت روان سازگار می باشد. بنابر تعریف سلامت روان "حالتی از بهزیستی است که در آن فرد متوجه خود و توانایی‌های خود است، می‌تواند با عوامل استرس‌زای زندگی کنار بیاید و به دیگران کمک کند" (World Health Organization, 2004). از سوی دیگر، افراد با شکستگی بالا، از خود راضی هستند، به توانایی‌های خود آگاهند، تمایل زیادی به پیشرفت دارند و در جامعه به عنوان عضو سودمند در نظر گرفته می‌شوند (Gokcen, Hefferon & Attree, 2012). بر این اساس، شکستگی شامل روابط اجتماعی و ویژگی‌های فردی مثبت است (Eraslan-Capan, 2016). بنابراین، این مولفه با احساس تنهایی (Diener, Wirtz, Tov, Kim-Prieto, Choi, Oishi & Biswas-Diener, 2010)، افسردگی (Wood & Joseph, 2010)، انزوا، خودسرزنی و همانندسازی افراطی با مشکلات (Satici, Uysal, 2013) ارتباط منفی و معکوس دارد. از سوی دیگر، (Bakker, 2009) در پژوهش خود نشان داد که دل‌زدگی زناشویی زوجین با افسردگی رابطه معنی داری دارند. (Ahola, 2007) و (Melamed, Shirom, Toker, Berliner & Shapira, 2006) نیز در پژوهش‌های خود نشان دادند که بین دل‌زدگی و سلامتی جسمی و روانی یک رابطه معنادار وجود دارد.

با توجه به اینکه خانواده یکی از رکن‌های اصلی جامعه بشمار می‌رود و دست‌یابی به جامعه سالم آشکارا در گرو خانواده سالم است و تحقق خانواده سالم مشروط به برخورداری اجزای آن از سلامت روانی و داشتن رابطه‌های مطلوب با یکدیگر است، از این رو، سالم‌سازی اعضای خانواده و رابطه‌های‌شان بی‌گمان اثرهای مثبتی را در جامعه در پی خواهد داشت. سیرصعودی آمار طلاق و وجود تعارضات و آشفتگی‌های روابط زوجین، انگیزه محققان برای یافتن عوامل موثر و راهکارهای مناسب جهت مقابله با این فروپاشی رابطه را افزایش داده است. با توجه به این موضوع که دل‌زدگی زناشویی به علت تأثیری که بر سلامت روان و کیفیت روابط زناشویی دارد و اهمیت آن در حفظ تداوم خانواده و همچنین، به این علت که پژوهش خاصی در این زمینه انجام نشده بود، هدف این پژوهش بررسی نقش شخصیت تاریک و شکستگی در دل‌زدگی زناشویی در زوجین شهر اصفهان تعیین شد.

¹ -World Health Organization

روش پژوهش

روش پژوهش توصیفی از نوع همبستگی است. جامعه آماری پژوهش را زوجین متأهل شهر اصفهان در سال ۱۳۹۴ تشکیل می‌دهند. در این پژوهش برای انتخاب آزمودنی‌ها از روش نمونه‌گیری تصادفی استفاده شد و در نهایت، ۱۰۶ زوج (۲۱۲ نفر) با میانگین سنی ۳۶/۵۱ به عنوان نمونه پژوهش، انتخاب شدند. ملاک انتخاب حجم نمونه، حداقل حجم نمونه برای پژوهش‌های همبستگی بود که ۱۰۰ نفر می‌باشد (Delavar, 2009).

ابزار پژوهش

مقیاس دل‌زدگی زناشویی پاینز: مقیاس دل‌زدگی زناشویی یک ابزار خودسنجی است که به وسیله Pines (1996) با هدف اندازه‌گیری درجه دل‌زدگی زناشویی در بین زوجین ساخته شد. این پرسش‌نامه شامل ۲۱ ماده است که ۱۷ ماده آن شامل عبارت‌های منفی مانند خستگی، ناراحتی و بی‌ارزش بودن و ۴ ماده آن شامل عبارات مثبت مانند خوشحال بودن و پرنرژی بودن است که سه مولفه از پا افتادگی جسمی (خستگی، سستی و اختلال خواب)، از پا افتادگی عاطفی (افسردگی، ناامیدی و در دام افتادن) و از پا افتادگی روانی (بی‌ارزشی، سرخوردگی و خشم نسبت به همسر) را می‌سنجد. نمره گذاری این مقیاس در یک مقیاس ۷ درجه ای لیکرت در دامنه ای بین ۱ (هرگز) تا ۷ (همیشه) می‌باشد که آزمودنی تعداد دفعات رخ داده موارد مطرح شده در رابطه زناشویی خود را مشخص می‌سازد. نمره گذاری ۴ ماده نیز به صورت معکوس انجام می‌شود و نمره بالاتر آزمودنی در این مقیاس نشانه دل‌زدگی بیش‌تر می‌باشد. در ایران (NAvidi, 2006) ضریب پایایی این پرسش‌نامه را با استفاده از آلفای کرونباخ در مورد ۲۴۰ نمونه ۰/۸۶ و ضریب پایایی به روش بازآزمایی را در فاصله‌های یک، دو و چهار ماه ۰/۸۹، ۰/۷۶ و ۰/۶۶ گزارش کرده است.

مقیاس شخصیت تاریک: مقیاس شخصیت تاریک به وسیله (Jonason and Webster, 2010)

طراحی شده است و مشتمل بر ۱۲ گویه است که به صورت ۱ (اصلاً مرا توصیف نمی‌کند) تا ۳ (کاملاً مرا توصیف می‌کند) نمره گذاری می‌شود. این مقیاس یک مقیاس خود-گزارشی سه عاملی است که شامل ماکیاویلیستی (۴ گویه)، پسیکوپاتی (۴ گویه) و خودشیفتگی (۴ گویه) می‌باشد. در بررسی روایی پایایی این مقیاس در پژوهش (Jonason and Webster, 2010) ضریب همسانی درونی ۰/۸۳ بدست آمد. هم‌چنین، پایایی آزمون از روش بازآزمایی، بین ۰/۷۶ تا ۰/۸۷ بدست آمد. تا کنون از این مقیاس در پژوهش‌های متعدد استفاده شده است (Jonason & McCain, 2012; Webster & Jonason, 2013). در ایران، ضریب پایایی این مقیاس با استفاده از آلفای کرونباخ در مورد ۱۴۵ نمونه ۰/۸۱ و ضریب پایایی تنصیفی ۰/۷۸ گزارش شده است. هم‌چنین، روایی سازه ای مقیاس با

روش تحلیل عوامل نشان داد که مقیاس از سه عامل تشکیل شده است (Ghamarani & Et al, 2015).

مقیاس شکفتگی: این مقیاس در سال ۲۰۰۸ به وسیله Diener تهیه شده و دارای ۸ گویه می‌باشد. شیوه نمره گذاری این مقیاس بر اساس طیف لیکرتی ۷ گزینه‌ای (کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم) تنظیم شده است. که شرکت کنندگان باید مشخص کنند که هر گویه تا چه حد در مورد آن‌ها درست است. در این راستا نمره بالاتر بیانگر مقدار شکفتگی بالاتر است. در ایران هنجاریابی این پرسش‌نامه به وسیله (Moradi siah afshadi, Ghasemi, Ghamarani, 2015) در مورد نمونه‌ای با حجم ۲۰۰ نفر از بین دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی اصفهان انجام گرفته که ضریب آلفای کرونباخ و ضریب پایایی تصیفی به ترتیب ۰/۸۲ و ۰/۸۰ برآورد شده است. هم‌چنین، تحلیل عوامل مقیاس گویای وجود یک عامل کلی بوده است (Moradi siah afshadi & Et al, 2015).

یافته‌های پژوهش

بمنظور بررسی رابطه بین متغیرها، از آزمون تحلیل رگرسیون چند متغیری به شیوه گام به گام استفاده شد. بدین منظور، ابتدا ماتریس همبستگی بین متغیرهای پژوهش بررسی شد که نتایج آن در جدول ۱ بیان شده است.

جدول ۱- ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش.

همبستگی	شکفتگی	ماکیاویلیستی	خودشیفتگی	شخصیت تاریک (کل)	دل‌زدگی جسمانی	دل‌زدگی عاطفی	دل‌زدگی روانی	دل‌زدگی کل
شکفتگی	ضریب همبستگی	۱						
	سطح معناداری	-						
	ضریب همبستگی	۰/۰۶-	۱					
ماکیاویلیستی	سطح معناداری	۰/۳۲-	-					
	ضریب همبستگی	۰/۱۳-	۰/۴۲	۱				
	سطح معناداری	۰/۰۵	۰/۰۰۱	-				
خودشیفتگی	ضریب همبستگی	۰/۰۵	۰/۰۰۱	-				
	سطح معناداری							
	ضریب همبستگی							

					۰/۳۰	۱							ضریب همبستگی	پسیکوپاتی
					۰/۰۰۰۱	-							سطح معناداری	
					۰/۸۱	۱							ضریب همبستگی	شخصیت تاریک (کل)
					۰/۰۰۰۱	-							سطح معناداری	
					۰/۱۹	۱							ضریب همبستگی	دلزدگی جسمانی
					۰/۰۰۴	-							سطح معناداری	
					۰/۱۲	۱							ضریب همبستگی	دلزدگی عاطفی
					۰/۰۷	-							سطح معناداری	
					۰/۱۲	۱							ضریب همبستگی	دلزدگی روانی
					۰/۰۶	-							سطح معناداری	
					۰/۱۶	۱							ضریب همبستگی	دلزدگی کل
					۰/۰۱	-							سطح معناداری	

نتایج جدول ۱ همبستگی بین نمره‌های شکفتگی، شخصیت تاریک (خودشیفتگی، پسیکوپاتی و ماکیاولیستی) با دلزدگی (دلزدگی جسمانی، دلزدگی عاطفی و دلزدگی روانی) را نشان می‌دهد. همان‌گونه که در جدول بالا مشاهده می‌شود، رابطه شکفتگی، شخصیت تاریک (خودشیفتگی، پسیکوپاتی و ماکیاولیستی) با دلزدگی (دلزدگی جسمانی، دلزدگی عاطفی و دلزدگی روانی) معنی‌دار است. ($p < 0/0001$). بمنظور بررسی دقیق‌تر روابط یاد شده و هم‌چنین، بررسی قدرت پیش‌بینی‌کنندگی شکفتگی، خودشیفتگی، پسیکوپاتی و ماکیاولیستی درباره دلزدگی (دلزدگی جسمانی، دلزدگی عاطفی و دلزدگی روانی) از تحلیل رگرسیون چند متغیری به شیوه گام به گام استفاده شد. بدین منظور، شکفتگی و شخصیت تاریک (خودشیفتگی، پسیکوپاتی، ماکیاولیستی) به عنوان متغیر مستقل (پیش‌بین) و دلزدگی (دلزدگی جسمانی، دلزدگی عاطفی و دلزدگی روانی) به عنوان متغیر وابسته (ملاک) به صورت مجزا وارد معادله‌های رگرسیونی شدند. نتایج بدست آمده از این تحلیل‌ها به شرح جدول ۲ می‌باشند.

جدول ۲- جدول رگرسیون گام به گام پیش‌بینی دل‌زدگی بر اساس شخصیت تاریک و شکفتگی.

متغیر ملاک	متغیر پیش بین	R2	b	β	Df	T	F	P
دل‌زدگی جسمانی	گام نخست	۰/۱۹	۱۴/۹۹	۰/۱۹	۱	۱۳/۰۳	۸/۵۴	۰/۰۰۴
					۲۱۰			
	گام دوم	۰/۲۶	۲۲/۷۶	۰/۲۲	۱	۷/۴۸	۸/۱۸	۰/۰۰۰۱
					۲۱۰			
دل‌زدگی عاطفی	گام نخست	۰/۱۷	۳۳/۳۳	-۰/۱۷۶	۱	۹/۷۳	۶/۷۲	۰/۰۱
					۲۱۰			
	گام دوم	۰/۳۳	۲۸/۹۱	-۰/۱۷۱	۱	۷/۴۰	۶/۰۲	۰/۰۰۳
					۲۱۰			
دل‌زدگی روانی	گام نخست	۰/۲۵	۳۱/۲۴	-۰/۲۵	۱	۹/۹۹	۱۵/۱۶	۰/۰۰۰۱
					۲۱۰			
	گام دوم	۰/۳۰	۲۹/۴۳	-۰/۲۸	۱	۹/۲۸	۱۰/۸۸	۰/۰۰۰۱
					۲۱۰			
دل‌زدگی (کل)	گام نخست	۰/۲۲	۸۹/۶۲	-۰/۲۲	۱	۱۰/۷۴	۱۱/۲۴	۰/۰۰۱
					۲۱۰			
	گام دوم	۰/۳۰۲	۸۳/۷۹	-۰/۲۵	۱	۹/۹۷	۱۰/۴۸	۰/۰۰۰۱
					۲۱۰			

بر اساس نتایج تحلیل رگرسیون گام به گام، ارتباط بین شکفتگی و شخصیت تاریک (خودشیفتگی، پسیکوپاتی، ماکیاویلیستی) با دل‌زدگی (دل‌زدگی جسمانی، دل‌زدگی عاطفی و دل‌زدگی روانی)، معنادار بوده است. بر این اساس، خودشیفتگی و شکفتگی بیش‌ترین نقش را در پیش‌بینی دل‌زدگی جسمانی دارا می‌باشند. افزون بر این، شکفتگی و شخصیت تاریک (کل)

بیشترین نقش را در پیش‌بینی دل‌زدگی عاطفی دارند. در مورد دل‌زدگی روانی، ابتدا شکستگی و سپس خودشیفتگی از بالاترین قدرت پیش‌بینی برخوردار می‌باشند در مورد نمره کل دل‌زدگی، شکستگی و خودشیفتگی به ترتیب بیشترین سهم را در تبیین واریانس دل‌زدگی (کل) به عهده دارند.

افزون بر این، نتایج پژوهش حاکی از آن بود که خودشیفتگی ۱۹ درصد خودشیفتگی و شکستگی ۲۶ درصد از دل‌زدگی جسمانی را پیش‌بینی می‌کند. در ضمن، نتایج نشان دادند که متغیر شکستگی ۱۷ درصد و شکستگی و شخصیت تاریک (کل) ۲۳ درصد از دل‌زدگی عاطفی را پیش‌بینی می‌کنند. همچنین، شکستگی ۲۵ درصد و شکستگی و خودشیفتگی ۳۰ درصد دل‌زدگی روانی را پیش‌بینی می‌کنند. ارتباط بین شکستگی، شخصیت تاریک (خودشیفتگی، پسیکوپاتی، ماکیاولیستی) با دل‌زدگی (دل‌زدگی جسمانی، دل‌زدگی عاطفی و دل‌زدگی روانی)، معنادار بوده است. ($P > 0/0001$). به بیانی دیگر، شکستگی و شخصیت تاریک زوجین، دل‌زدگی زناشویی را در سطحی معنادار ($P > 0/0001$) پیش‌بینی می‌کند. در مجموع در میان متغیرهای پیش‌بین، شکستگی و خودشیفتگی از بیشترین توان پیش‌بینی برای دل‌زدگی زناشویی برخوردار بودند.

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف بررسی نقش پیش‌بین شخصیت تاریک و شکستگی در دل‌زدگی زناشویی در زوجین شهر اصفهان انجام گرفت. نتایج پژوهش حاکی از آن بود که روی هم رفته، از میان دو متغیر شکستگی و شخصیت تاریک، شکستگی و خودشیفتگی از بیشترین توان پیش‌بینی برای دل‌زدگی زناشویی برخوردار بودند، بیشترین واریانس تبیین شده در دل‌زدگی زناشویی از آن شکستگی است. از سوی دیگر، پژوهش‌هایی که به گونه روشن و مشخص به بررسی این دو متغیر (شکستگی، دل‌زدگی زناشویی) پرداخته باشد، دیده نشد. نتایج پژوهش‌های (Michalec, Keyes & Nalkur, 2009) گویای آن است که افراد با سطح بالای شکستگی دارای سرزندگی و نشاط هیجانی، عملکرد مثبت در زندگی شخصی و اجتماعی و عاری از هرگونه بیماری‌های روانی می‌باشند. این افراد مایل به توسعه و بهبود و گسترش توانایی‌های بالقوه خود به عنوان یک فرد، همچنین گسترش صمیمیت و اعتماد در روابط خود با دیگران هستند (Diener & Et al, 2010). این افراد به احتمال زیاد از روابط بین فردی خود لذت می‌برند و ناکامی‌های کمتری را در زندگی روزمره خود تجربه می‌کنند (Huppert, 2009) و دارای حس همکاری، همدلی و کمک به دیگران می‌باشند (Michalec & Et al, 2009; Huppert, 2009).

افزون بر این، افراد با شکستگی بالا در برخورد با مشکلات بالقوه در زندگی از راهبردهای مقابله‌ای سازگارانه‌تری نسبت به افراد افسرده استفاده می‌کنند (Faulk, Gloria, & Steinhardt,

2013). مطالعات نشان داده که بین شکفتگی با بهزیستی روانی، هیجانی و رفاه اجتماعی رابطه مثبت وجود دارد (Keyes, 2002). شکفتگی با پاسخ‌های هیجانی مثبت (Catalino & Fredrickson, 2011)، کنترل بر محیط، روابط مثبت با دیگران، رشد شخصی و هدف در زندگی (Telef, 2011)، شایستگی، پذیرش خود، استقلال و سطح پایینی از تنهایی (Diener & Et al, 2010) و افسردگی (Keyes, 2005) همراه است. بر این اساس، محتمل به نظر می‌رسد زوجینی که از شکفتگی بالایی برخوردارند، دل‌زدگی عاطفی در آن‌ها پایین‌تر باشد.

هم‌چنین، نتایج نشان دادند که بعد خودشیفتگی از شخصیت تاریک به نوعی دل‌زدگی زناشویی در زوجین را پیش‌بینی کند. این یافته به گونه غیر مستقیم با پژوهش (Campbell, Rudich & Sedikides, 2002) همسو می‌باشد. پژوهش‌های انجام گرفته در زمینه خودشیفتگی گویای آن است که خودشیفتگی با ایجاد پاسخ‌های اجتماعی نامناسب که مانع پاسخ‌های همدلانه می‌شود (Lawrence & Et al, 2004) اثرهای همدلی بر کیفیت روابط بین فردی را کاهش می‌دهد. از آن جایی که روابط اجتماعی مطلوب مستلزم تجربه هیجان‌هایی است که مشابه با هیجان‌های فرد مقابل باشد، این تجربه، توانایی ارزیابی مستقیم از رفتار دیگران را فراهم می‌کند که در فهم همدلی بسیار ضروری است (Fitzgibbon & Et al, 2010). خودشیفتگی، با رویکرد متمرکز بر خود، استثمار، فقدان همدلی و خشونت (Campbell & Foster, 2002) مانع از ایجاد روابط می‌شود. هم‌چنین، خودشیفتگی با کاهش ظرفیت همدلی (Watson, Grisham, Trotter & Biderman, 1984) بر کیفیت روابط بین فردی اثر می‌گذارد و مانع از توسعه روابط بین فردی با دیگران می‌گردد و مشکلات بین فردی زیادی را در زندگی روزمره این افراد به وجود می‌آورد (Eaton, Struthers & Santelli, 2006). پژوهش‌های گذشته سه ویژگی اصلی خودشیفتگی را دیدگاه‌های متمرکز بر خود، خصومت بین شخصی و تکانشگری می‌داند (Carlson & Gjerde, 2009) این عوامل باعث کاهش ظرفیت همدلی می‌شود و بر کیفیت روابط بین شخصی اثر می‌گذارد. مطالعاتی که شامل نمونه‌های غیر بالینی است، نشان داده‌اند که خودشیفتگی به گونه‌ای شایانی با مشکلات بین فردی و روابط بین فردی نامطلوب در ارتباط است (Ogrodniczuk, 2009). بر این اساس پژوهشگران بر این باورند که خودشیفتگی با رضایت از رابطه زناشویی پایین و عدم احساس تعهد در رابطه (Widman, 2013) (McNulty, 2009)، استفاده از راهبردهای ناسازگارانه (Barnett & Flores, 2016) همراه است. از سوی دیگر، این افراد با رفتارهای بین فردی منفی خود باعث ایجاد ناراحتی در همسر، اعضای خانواده و دوستان خود می‌شوند (Lamkin, Campbell, vanDellen & Miller, 2015). بر این اساس، بسیاری از خانواده‌های دارای فرد اختلال شخصیت خودشیفته، در مقیاس معیارهای ارزیابی کلی

عملکرد^۱ شامل برآورده شدن نیازهای معمول اعضای خانواده، امتیاز پایین می آورند که این امر نشان دهنده کارکرد نامطلوب خانواده است (Sperry, 2011). به نقل از Sayad Shirazi, 2015 & Khodayarifard). دیدگاههای بهره کشانه و استثمارگرانه شخص خودشیفته در کنار رفتارهای اهانت آمیز و انتقام گرایانه ای که استفاده می کند، بین آن ها و افراد دیگر فاصله می اندازد (Ogrodniczuk & Et al, 2009) در مجموع، با توجه به این عوامل، خودشیفتگی می تواند تأثیری منفی بر کیفیت روابط بین شخصی فرد با دیگران بویژه در زندگی زناشویی داشته باشد.

این یافته ها، توجه به عوامل شخصیتی و روانی را در دلزدگی زناشویی برجسته می سازد بنابراین، پیشنهاد می شود، طرح های آتی، برنامه هایی را برای آموزش زوجین در خود ایجاد کنند تا زوجین از ویژگی های شخصیتی خویش و تاثیر آن ها بر زندگی شان آگاه شده و تا حد امکان از شدت این اثرها بکاهند. با توجه به یافته های پژوهش، پیشنهادهای کاربردی به شرح زیر ارائه می شود: با عنایت به تاثیرات شکفتگی در دلزدگی زناشویی، برگزاری کارگاههای آموزشی با محوریت خودکاوی و شخصیت شناسی در زوجین از جمله پیشنهادهای کاربردی این پژوهش است. این پیشنهاد با توجه به این که متاسفانه به رویکرد های غنی سازی و سلامت روان در زوجین کم تر توجه می شود، می تواند مفید و سازنده باشد و از سوی دیگر، در رضایت از زندگی زناشویی تاثیرگذار باشد. انجام مطالعات آزمایشی بمنظور بررسی تاثیر علی شکفتگی و شخصیت تاریک بر تجربه دلزدگی درباره سایر گروهها و افراد از جمله پیشنهادهای پژوهشی این مطالعه است که در سایه تلاش های پژوهشگران آتی محقق خواهد شد. صرف نظر از موارد بالا، برخی محدودیت های پژوهش، تعمیم نتایج آن را با احتیاط مواجه می سازد. در این پژوهش بمنظور سنجش متغیرهای پژوهش از پرسش نامه های مدادی- کاغذی استفاده شد و با توجه به محدودیت های پرسش نامه در بررسی دقیق موضوع های رفتاری، پژوهش با محدودیت مواجه بوده است. همچنین، تعمیم نتایج پژوهش به سایر گروهها بایستی با احتیاط انجام گیرد.

References

- Ahola, K. (2007). Occupational burnout and health. Helsinki, Finland: Finnish Institute Occupational Health.
- Ali, F. & Chamorro-Premuzic, T. (2010). The dark side of love and life satisfaction: Associations with intimate relationships, psychopathy and Machiavellianism. *Personality and Individual Differences*, vol 48, pp 228-233.
- American Psychiatric Association. (2013). Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM-5) 5th ed . Washington, DC: American Psychiatric Publishing.

¹ -Global Assessment of Functioning (GAF)

- Ardic, K. & Ozsoy, E. (2016). Examining the Relationship between the Dark Triad Traits and Big Five Personality Dimensions. Proceedings of the Fifth European Academic Research Conference on Global Business, Economics, - Finance and Banking (EAR16Turkey Conference) ISBN: 978-1-943579-44-0 Istanbul-Turkey. 15-17 December, pp 1614.
- Ayala Malach, P. (2003). what Career Burnout: causes and cares translated (fatemeh shadab), ghods publisher Tehran. (Persian)
- Ayala Malach, P. (2004). Emotional Burnout (habib gohari rad & kamran afshar rad) mehr publishing. Tehran. (Persian)
- Bakker, A. B. (2009). The crossover of burnout and its relation to partner health. *Stress and Health*, vol 25, pp 343–353.
- Baughman, H. M. Dearing, S. Giammarco, E. & Vernon, P. A. (2012). Relationships between bullying behaviours and the Dark Triad: A study with adults. *Personality and Individual Differences*, vol 52, pp 571–575.
- Bonomi, A. E. Patrick, D. L. Bushnell, D. M. & Martin, M. (2000). Validation of the United States version of the world Health Organization Quality of life (WHOQOL) instrument. *Journal of Clinical Epidemiological*, vol 53, pp 19-23.
- Brewer, G. Hunt, D. James, G. & Abell, L. (2015). Dark Triad traits, infidelity and romantic revenge. *Personality and Individual Differences*. vol 83, pp 122–127.
- Buzina, N. (2012). Psychopathy–historical controversies and new diagnostic approach. *Psychiatria Danubina*, vol 24, no 2, pp 134-142.
- Barnett, M. D. & Flores, J. (2016). Narcissus, exhausted: Self-compassion mediates the relationship between narcissism and school burnout. *Personality and Individual Differences*. Vol 97, pp 102- 108.
- Campbell, W. K. & Foster, C. A. (2002). Narcissism and commitment in romantic relationships: An investment model analysis. *Personality and Social Psychology Bulletin*, vol 28, pp 484–495.
- Campbell, W. K. Hoffman, B. J. Campbell, S. M. & Marchisio, G. (2010). Narcissism in organizational contexts. *Human resource management review*, vol 21 no 4, pp 268–284.
- Campbell, W. K. Rudich, E. A. & Sedikides, C. (2002). Narcissism, self-esteem, and the positivity of self-views: Two portraits of self-love. *Personality and Social Psychology Bulletin*, vol 28, pp 358–368.
- Carlson, k. S. & Gjerde, P. f. (2009). Preschool personality antecedents of narcissism in adolescence and young adulthood: A 20-year longitudinal study. *Journal of Research in Personality*, vol 43, pp 570-578.
- Catalino, L. I. & Fredrickson, B. L. (2011). A Tuesday in the life of a flourisher: The role of positive emotional reactivity in optimal mental health. *Emotion*, vol 11, pp 938-950.

- Christie, R., & Geis, F. (1970). *Studies in Machiavellianism*. New York: Academic Press.
- Crysel, L. C. Crosier, B. S. & Webster, G. D. (2013). The Dark Triad and risk behavior. *Personality and Individual Differences*, vol 54, pp 35-40.
- Delavar, A. (2009). *research method in psychology and educational science*, Tehran, Nashr Virayesh institute, pp 1377-1998. (Persian)
- Diener, E. & Biswas-Diener, R. (2008). *Happiness: Unlocking the Mysteries of Psychological Wealth*. Malden, MA: Blackwell Publishing.
- Diener, E. Wirtz, D. Tov, W. Kim-Prieto, C. Choi, D.W. Oishi, S. & Biswas-Diener, R. (2010). New well-being measures: Short scales to assess flourishing and positive and negative feelings. *Social Indicator Research*, vol 97, pp 143-156.
- Diener, E. Wirtz, W. Tov, C. Kim-Prieto, D. Choi, S. Oishi & R. Biswas-Diener. (2010). New well-being measures: Short scales to assess flourishing and positive and negative feelings, *Social Indicators Research*, vol 97, pp 143 -156.
- Eaton, J. Struthers, C. W. & Santelli, A. G. (2006). Dispositional and state forgiveness: the role of self-esteem need for structure and narcissism. *Personality and Individual Differences*, vol 41, pp 371-380.
- Eraslan-Capan, B. (2016). Social Connectedness and Flourishing: The Mediating Role of Hopelessness. *Universal Journal of Educational Research*. vol 4, no 5, pp 933-940.
- Etemadi, O. Navabi nejad, S. Ahmadi, S.A. & Farzad, V. (2006). Investigating couples therapy effect, by imagotherapy on increasing sincerity of couples who refer to counseling center of Esfahan, *counseling researches and news*, vol 5, no 19, pp 9-22.
- Faulk, K. E. Gloria, C. T. & Steinhart, M. A. (2013). Coping profiles characterize individual flourishing, languishing, and depression. *Anxiety, Stress & Coping: An International Journal*, vol 26, pp 378-390.
- Fitzgibbon, B. M. Giummarra, M. J. Karistianis, N. G. Enticott, P. G. & Bradshaw, J. L. (2010). Shared pain: From empathy to synaesthesia. *Neuroscience and Biobehavioral Reviews*, vol 34, pp 500-512.
- Foster, J. D. & Campbell, W. K. (2005). Narcissism and resistance to doubts about romantic partners. *Journal of Research in Personality*, vol 39, pp 550-557.
- Ghamarani, A. & Samadi, M. (Under print). Study of the Relationship between Mothers dark personality and Empathy Children. *Developmental Psychology*.
- Ghamarani, A. Samadi, M. Taghinejad, M. & Shamsi, A. H. (2015). Psychometric indices dark personality Scale in students. *Methods and models in psychology*, vol 6, no 20, pp 73-86.
- Gokcen, N. Hefferon, K. & Attree, E. (2012). University students' constructions of 'flourishing' in British higher education: An inductive content analysis, *International Journal of Wellbeing*, vol 2, no 1, pp 1-21.

- Gorkin, M. H. (2009). The four stage of burnout. .financial services journal. online. http://stressdoc.com/4_stages.htm
- Heejeong, c. & Nadine, F. (2008). marital conflict, depressive symptoms and functional impairment .Journal of marriage & family, vol 2, pp 377-390.
- Holtzman, N. & Strube, M. J. (2010). Narcissism and attractiveness. Journal of Research in Personality and Individual Differences, vol 47, pp 577-528.
- Huppert, F. A. (2009). Psychological well-being: Evidence regarding its causes and consequences. Applied Psychology: Health and Well- being, vol 1, pp 137-164.
- Jonason, P. K. & Webster, G. D. (2010). The Dirty Dozen: A Concise Measure of the Dark Triad. Psychological Assessment, vol 22, no 2, pp 420-432.
- Jonason, P. K. Koenig, B. L. & Tost, J. (2010). Living a fast life: The Dark Triad and life history theory. Human Nature, vol 21, pp 428-442.
- Jonason, P. K. Lyons, M. Bethell, E. J. & Ross, R. (2013). Different routes to limited empathy in the sexes: Examining the links between the Dark Triad and empathy. Personality and Individual Differences, vol 54, pp 572-576.
- Jonason, P. K. Slomski, S. & Partyka, J. (2012). The Dark Triad at work: How toxic employees get their way. Personality and Individual Differences, vol 52, pp 449-453.
- Jonason, P. K. Webster, G. W. Schmitt, D. P. Li, N. P. & Crysel, L. (2012). The antihero in popular culture: A Life History Theory of the Dark Triad. Review of General Psychology, vol 16, pp 192-199.
- Jones, D. N. (2013). What's mine is mine and what's yours is mine: The Dark Triad and gambling with your neighbor's money. Journal of Research in Personality, vol 47, pp 563-571.
- Jones, D. N., & Paulhus, D. L. (2009). Chapter 7. Machiavellianism. In Leary, Mark R.; Hoyle, Rick H .Handbook of Individual Differences in Social Behavior. New York/London: The Guilford Press, pp257-273.
- Kaiser, R. B. LeBreton, J. M. & Hogan, J. (2015). The dark side of personality and extreme leader behavior. Applied Psychology: An International Review, vol 64, no 1, pp 55-92.
- Kernberg, O. F. (1984). Severe personality disorders: Psychotherapeutic strategies. New Haven: Yale University Press
- Keyes, C. L. M. (2002). The mental health continuum: From languishing to flourishing in life. Journal of Health and Social Behavior, vol 43, pp 207-222.
- Kohut, H. (1977). The restoration of the self. New York: International Universities Press.
- Khodayarifard, M. & Sayad Shirazi, M. (2015). The Effectiveness of Cognitive behavior Family Therapy to the Narcissistic Disorder: A case study. Psychology growth. Vol 4, no 10, pp 27-40. (Persian).

- Lawrence, E. J. Shaw, P. Baker, D. Baron-Cohen, S. & David, A. S. (2004). Measuring empathy: Reliability and validity of the empathy quotient. *Psychological Medicine*, vol 34, pp 911-924.
- Lamkin, J. L. Campbell, W. K. vanDellen, M. R. & Miller, J. D. (2015). An exploration of the correlates of grandiose and vulnerable narcissis in romantic relationships: Homophily, partner characteristics, and dyadic adjustment. *Personality and Individual Differences*. Vol 79, pp 166-171.
- Lee, K., & Ashton, M. C. (2005). Psychopathy, Machiavellianism, and narcissism in the five-factor model and the HEXACO model of personality structure. *Personality and Individual Differences*, vol 38, pp 1571-1582
- McDonald, M. M. Donnellan, M. B. & Navarrete, C. D. (2012). A life history approach to understanding the Dark Triad. *Personality and Individual Differences*, vol 52, pp 601-605.
- McHoskey, J. W. (2001). Machiavellianism and sexuality: On the moderating role of biological sex. *Personality and Individual Differences*, vol 31, pp 779-789.
- Melamed, S. Shirom, A. Toker, S. Berliner, S. & Shapira, I. (2006). Burnout and risk of cardiovascular disease: Evidence, possible causal paths, and promising research directions. *Psychological Bulletin*, vol 132, pp 327-353
- Michalec, B., Keyes, C.L.M., & Nalkur, S. (2009). Flourishing. In: Lopez, S. J. (Ed.), *The encyclopedia of positive psychology*. Chichester, England: Wiley-Blackwell. Vol. 1, pp. 391-394.
- Moradi siah afshadi, M. Ghasemi, N. & Ghamarani, A. (2015). Evaluating the validity and reliability of flourishing scale and determining the relation between flourishing and academic achievement in students of medicine school. *Iranian Journal of Medical Education*, vol 15, no 42, pp 330-337.
- Motahari, Z. S. Ahmadi, KH. Behzadpur, S. & Azmode, F. (2012). The effectiveness of mindfulness in reducing the boredom of married mothers with children with attention deficit hyperactivity. *Journal of Counseling and Psychotherapy family*. Vol 3, No 4, pp 591-612. (Persian).
- Widman, J. K. & McNulty, L. (2013). The Implications of Sexual Narcissism for Sexual and Marital Satisfaction. *Arch Sex Behav*. Vol 42, no 6, pp 1021-1032.
- Navidi, F. (2006). compared Emotional Burnout in marital relationship with the organizational climate factors in staff education and nursing departments in Tehran hospitals. Master dissertation, Shahid behashti unversity Tehran. (Persian)
- Nazoktabar, H. Hosseini Dronkolaei, S. Z. & Babaei, E. (2016). Analyzing the Relationship between Spiritual Health, Attitude toward pre-marriage Relationship and Marital Boredom among Married Women. *Women's Psychological Social Studies*. Vol 14, No 3, pp 93-114. (Persian)

- Ogrodniczuk, J. Piper, W. E. Joyce, A. S. Steinberg, P. I. & Duggal, S. (2009). Interpersonal Problem associated with narcissism among psychiatric outpatients. *Journal of psychiatry*, vol 43, pp 837-842.
- Ogrodniczuk, John S. (Ed.). (2013). *Understanding and treating pathological narcissism*. Washington, D.C: American Psychological Association.
- Paulhus, D. (1998). Interpersonal and intrapsychic adaptiveness of trait selfenhancement: A mixed blessing? *Journal of Personality and Social Psychology*, vol 74, pp 1197-1208.
- Pervin, L. A. Cervone, D. & John, O. P. (2005). *Personality: Theory and research*. New York: John Wiley and Sons. pp 6.
- Pines, A. M. (1996). *Couple burnout: Causes and cures*. New York & London: Routledge.
- Reidy, D. E. Zeichner, A. Foster, G. D. & Martinez, M. A. (2008). Effects of narcissistic entitlement and exploitativeness on human physical aggression. *Personality and individual differences*, vol 44, pp 865-875.
- Robbins, S. B. & Dupont, P. (1992). Narcissistic needs of the self and perceptions of interpersonal behavior. *Journal of Counseling Psychology*, vol 39, pp 462-467.
- Sadock, B. & Sadock, V. (2003). *Summary of Psychiatry*, third edition, translated by Farzin Rezaee (2010) (Tehran: venerable publication (Persian)
- Satici, S. A. Uysal, R. & Akin, A. (2013). Investigating the relationship between flourishing and self-compassion: A structural equation modeling approach, *Psychologica Belgica*, vol 4, pp 85-99.
- Sperry, Len. (2011). Family therapy with personality- disordered individuals and families: Understanding and Treating the Borderline Family. *Journal of individual psychology*, vol 67, no 3, pp 222-226.
- Sumner, C. h. Byers, A. Boochever, R. & Park, G. J. (2012). Predicting Dark Triad Personality Traits from Twitter usage and a linguistic analysis of Tweets. 11th International Conference on Machine Learning and Applications ICMLA.
- Telef, B. B. (2011). The validity and reliability of the Turkish version of the Psychological Well-being Scale. Paper presented at the 11th National Congress of Counseling and Guidance, Izmir, Turkey.
- Uysal, A. N. (2016). Predicting relationship satisfaction: dark triad personality traits, love attitudes, attachment dimensions. thesis the degree of Master of Arts in Clinical Psychology at the Doğuş University. Istanbul. pp 1.
- Veselka, L. Schermer, J. A. Martin, R. A. & Vernon, P. A. (2010). Relations between humor styles and the Dark Triad traits of personality. *Personality and Individual Differences*, vol 48, pp 772- 774.
- Visser, B. Pozzebon, J. Bogaert, A. & Ashton, M. (2010). Psychopathy, sexual behaviour, and esteem: It's different for girls. *Personality and Individual Differences*, vol 48, pp 833-838.

- Wai, M., & Tiliopoulos, N. (2012). The affective and cognitive empathic nature of the dark triad of personality. *Personality and Individual Differences*, vol 52, pp 794–799.
- Watson, P. J. Grisham, S. O. Trotter, M. V. & Biderman, M. D. (1984). Narcissism and empathy: Validity evidence for the narcissistic personality inventory. *Journal of Personality Assessment*, vol 48, pp 301–305.
- Webster, G. D. & Jonason, P. K. (2013). Putting the “IRT” in “Dirty”: Item response theory analyses of the Dark Triad Dirty Dozen—An efficient measure of narcissism, psychopathy, and Machiavellianism. *Personality and Individual Differences*, vol 54, pp 302–306.
- Wood, A.M. & Joseph, S. (2010). The absence of positive psychological (eudemonic) well-being as a risk factor for depression: A ten-year cohort study, *Journal of Affective Disorders*, vol 122, no 3, pp 213-217.
- World Health Organization. (2004). Promoting mental health: Concept, emerging evidence, practice (Summary Report), Geneva, pp 12.
- Zeigler-Hill, V. Myers, E. M. & Clark, C. B. (2010). Narcissism and self-esteem reactivity: the role of negative achievement events. *Journal of Research in Personality*, vol 44, pp 285-292.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی